

SLOVENSKI GOSPODAR.

List ljudstvu v pouk in zabavo.

Izbaja vsak četrtek in velja s poštno vred in v Mariboru s pošiljanjem na dom za celo leto 4 K, za pol leta 2 K in za četrt leta 1 K. Naročnina za Nemčijo 5 K, za druge izvenavstrijske dežele 6 K. Kdor hodi sam ponj, plača na leto samo 3 K. Naročnina se pošilja na: Upravništvo „Slovenskega Gospodarja“ v Mariboru. — List se pošilja do odpovedi. — Deležniki „Katoliškega tiskovnega društva“ dobivajo list brez posebne naročnine. — Posamezni listi stanejo 10 v. — Uredništvo: Koroška cesta šte. 5. — Rokopisi se ne vračajo. — Upravništvo: Koroška cesta šte. 5, vsprejema naročnine, inserate in reklamacije. — Za inserate se plačuje od enostopne petivrate za enkrat 15 v, za dvakrat 25 v, za trikrat 35 v. Za večkratne oglase primeren popust. Inserati se sprejemajo do srede popoldne. — Nezaprte reklamacije so poštaine proste.

Slovenski kmetje, vstanite!

Leto 1906 bo za vse stanovce v Avstriji izredno velikega pomena. Če se tudi drugega nič ne zgodi, gotovo pa je, da dobi avstrijska državna polovica nov volilni red za državni zbor, ki bo spremenil lice državni zbornici in celi državi. Ker pa še nov volilni red ni niti izdelan, zato vsi narodi in vsi stanovi skušajo javno in po skrivnih potih uplivati na izdelovalce novega volilnega reda, da bi ga prikrojili njim na korist. Tudi kmečki stan dviga v vseh deželah glavo ter povzdiguje glas v svoj prilog, zato je treba, da tudi slovenski kmet v teh velepomembnih časih ne molči, ampak glasno pove svoje mnenje.

Češki oddelek deželnega gospodarskega sveta na Češkem se je v zadnji seji temeljito bavil z vprašanjem novega volilnega reda ter storil naslednji sklep: „Odbor češkega oddelka deželnega gospodarskega sveta za češko kraljestvo pobošča svoje predsedništvo, da predloži vladi in sicer v roke poljedelkega ministra grofa Ferdinanda Bukoaja dobro utemeljene zahteve češkega kmetijstva, naj se pri namerjavani volilni spremembi poseben ozir jemlje na najvažnejši stan v državi, na kmečki stan, in naj se mu osigura, da bo v polni meri obdržal svojo veljavo.“ Ko se je v odboru utemeljeval ta predlog, izrekel je grof Dejm zahtevo, naj se v novi volilni red sprejme tudi določilo, da bodo kmečke skupine in večja mesta ločeno volila, kajti sicer bi mesta vedno premagovala kmečke volilce.

Ta odločen in jasen sklep je vzbudil po vsej Avstriji opravičeno pozornost in listi vseh avstrijskih

skih strank in narodov ga zabeležujejo. Toda pri slovenskih kmetih ne sme vzbuditi samo pozornosti, ampak vzbuditi jih mora tudi iz spanja, da se bodo začeli bolj zanimati za svoje politične pravice.

Sedaj imajo kmečki in veleposestniški poslanci večino v državnem zboru. Ali hočete torej, kmetje, pripustiti, da se vam vzame z novim volilnim redom ta večina, katera je do sedaj vendar le branila posestvo, četudi ni vselej storila popolnoma svoje dolžnosti? Ali hočete, da naj vas zastopniki drugih stanov potisnejo v stran? Ali hočete vedno veljati le za državljane druge vrste? Kmetje drugih avstrijskih narodov odgovarjajo na vsa ta vprašanja z odločnim in resnim: Ne!

Tudi vaša naloga, slovenski kmetje, je, da daste javnosti odgovor na ravnokar stavljen vprašanje! Pokažite svetu, da so slovenski kmetje politično zreli možje, ki bistro gledajo v bodočnost svojega stanu in svojega naroda! Zahtevajte od političnih društev, da vam priredijo zborovanja, na katerih lahko izrečete svoje nazore o spremembi volilnega reda! Če vas kličejo politična društva zaradi vsake, tudi malenkostne stvari skupaj, zakaj ti tega tudi sedaj ne storila, ko se gre za tako dalekosežne spremembe v notranjem političnem življenju cele Avstrije? In naši poslanci! Vsakemu narodu so njegovi poslanci že odkrili svoje mnenje in svoje nazore o tem perečem vprašanju, zakaj bi torej tudi naši gospodje poslanci ne bili tako prijazni, da se sedaj zglasijo pri svojih volilcih? Povabite jih in ni dvoma, da bodo prišli na naše shode!

Slovenska izobraževalna društva pa imajo dolžnost, da naše ljudstvo kolikor mogoče temeljito po-

učijo o volilnopравnih rečeh. Res, v izobraževalnih društvih se ne sme politikovati, toda tega tudi treba ni! Če se bo našemu narodu podala kolikor mogoče temeljito vsa tvariča o volilnopравnem vprašanju, si bo naš bistroumni kmet znal že sam narediti sodbo, kaj mora zahtevati od novega volilnega reda, da bo koristil slovenskemu kmetu in slovenskemu narodu.

Slovenski kmetje, mi vam resno kličemo, da stopite v sedanjih velepomembnih časih vsi na branik za svoj stan in svoj dom!

Napad na zakonsko zvezo.

Poročevalec pravnega odseka poslanske zbornice je predložil odseku poročilo o predlogih glede revizije zakonskega prava. Predložil je dva zakonska načrta. Prvi določuje, da se odpravita §§ 63. in 64. splošnega državlanskega zakona, ki določata posvečenje in razliko vere kot zakonska zadržka. Dalje se predlaga odprava § 111. splošnega državlanskega zakona, ki določa, da se mora veljavno sklenjen zakon med katoličanoma razdružiti le po smrti enega zakonskega, in da je zakon nerazdružen tudi za slučaj, če je bil ob času, ko se je zakon sklenil, tudi le en del katoliški. Hkrati se naj odpravita dvorna odloka z dne 26. avgusta 1814 in 17. julija 1835, ki določata zakonski zadržek „katolicizma“. Odpravijo se naj vse izjemne določbe glede judovskih zakonov. Za vse to se predlaga veljavnost, ki naj sega tudi nazaj.

S tem predlogom, ki pride skoro gotovo letošnjemu letu pred zbornico, se bo začela borba, ki zna dobiti s časom značaj pravega kulturnega boja v Avstriji. Zato pa je nujno potrebno, da smo si takoj izpočetka na jasnem o pomenu in dalekosežnosti tega predloga.

Zahteva se torej pred vsem, da se dovoli za-

LISTEK.

Za križ in svobodo zlato!

Balkanska povest. Spisal I. V. Starogorski.

Kje na svetu je še tak kraj, kakor je Balkan, kje na svetu se odigra toliko tužnih in pretresljivih prizorov, kakor na balkanskem polotoku? Gorat svet, napojen s človeško krvjo, je priča istinita, kako umira Slovan za svojo domovino, vero in svobodo, kako se daruje in žrtvuje za svoje svetinje. Balkan, kjer se je razprostiralo mogočno bizantinsko cesarstvo, kjer je vzrastlo prvo drevo umetnosti, kraj, kjer je bil mogočni Aleksander Veliki Make-donski gospodar. Balkan, kjer se je odigrala žalostna sedmih bosanskih kraljev, ta Balkan se še vedno kadi in puhti od tople človeške krvi. Na Balkanu je Kosevo polje, kjer se je strlo po izdajstvu Vuka Brankovića srbsko carstvo. Na Balkanu sta bila rojena blagovestnika Slovanov sv. Ciril in Metod. In še mnogo drugih reči se je odigralo na Balkanu in se še vrši, odkar gospodari po njem turški zmaj. Pred krvoločno turško divjostjo ni varna krščanska raja, ni varna žena, ne dekle, da jih lopovi ne odpeljejo. Vsako glavarstvo ali okružje ima svojega paša ali bega, ki gospodari po svoji volji in na lastno roko. Stoletne krivice so postale

*) raja — brezpravno krščansko ljudstvo.

nestrpljive in raja sama je dvignila roko, da si ubrani življenje, to, kar še ima. Neko živahno gibanje se je pričelo, začele so se zbirati ustaške čete, kojih vodje so bili strah in trepat marsikateremu...

I.

„Kosenka, Kosenka!“ je klical ded Samorad Pavlovič svojo vnukinjo. „Pridi no, pa poglej, kdo jaha na onem vranecu tam doli?“

Devojka, stara kakih osemnajst let, je priskakljala iz kočice k dedu. „Kje?“

„Tam doli; napenjam oči, napenjam, ali ne vidijo več tako, kakor so nekdanj!“

Dekle je djala roko na oči in gledala. Nato veselo poskoči.

„To je Žarko... sem jaha! Z njim je Slaviša, vodja vstašev!“

Starec je zagledal še drugega jezdeca.

„Resnica, ona sta! Grem, da ju pozdravim, ti pa glej, da bo kaj za grla!“

Starec Samorad Pavlovič se je spustil po strmini do ceste, da sprejme gosta. Kosenka je pa še pogledala jezdeca na vranecu. Okrogli obrazek je začarel, temno oko se radostno nasmejalo. Djala je roko na valovite prsi in lahkih korakov odbežala v kočico.

„Bog Vas sprejmi, ded,“ sta pozdravila jezdeca Pavloviča.

„I vaju, sokola moja!“ odzval se je starec. Mi-

slil sem, da so vaju že pozobali Turki, ker vaju že dolgo nisem videl v Reštetiču.“

„Dolgo?!“ se zavzame Žarko. „Pred dvema dnevoma sva bila!“

Starec se je prejel za stremena in dospeli so do kočice Samorada Pavloviča.

„Kaj pa dela nevesta? Gotovo sanja o svojem Žarku!“ je dejal Slaviša in se ozrl za Žarkom. Ta je že bil pred hišo in Kosenka pri njem. „Nu, kar zletel je naprej!“

„Zelo se ljubita!“ de starec. „Gospod Jezus ju varuj turških tolovajev in pa — Holubana!“

„Holubana?“ vpraša živo Slaviša in pogleda starca.

„Da! Prišel je snubit! Ali deklíč ga ne mara in odšel je razsrjen. Neka slutnja me obdaja, da ne bo nič dobrega. Resnično, Holuban mi ne gre prav iz sive glave! Slaviša, dobro veš, da oni, ki služijo naše tlačitelje, niso več našega duha, ampak poturice. In tak je hušji od Turka!“

Slaviša je djala roko na konja in se zamislil.

„Vidiš enako je bilo s teboj in Nevenko! Kdo je kriv, da je umrla tako mlada in pod nožem? ...“

„Ne spominjajte me na to, ded! — Ali, kakor gotovo bi rad gledal Boga, tako gotovo dobim tudi Holubana! Ne nide mi, kakor ni usel Gurin!“

Kosenka, ki je bila v pogovoru z Žarkom, reče: „Ded, kaj mi je pravil Žarko?“

„Kaj pa, grlica?“ se je nasmejal starec.